

копичення основних фондів; у непослідовній амортизаційній політиці; в розвитку технічної бази підприємств на неконкурентній основі, що зумовило відставання від світового науково-технічного прогресу; в невідкладному розвитку оборонних галузей промисловості; у відсутності ринкових стимулів.

На основі проведеної економічної діагностики використання основних фондів підприємств виявлено, що системний характер проблем основних фондів на макро- й мікрорівнях проявляється в регресивній динаміці відтворних процесів і дестабілізує хід ринкових реформ.

Встановлено, що величезний дефіцит інвестиційних ресурсів не дає змоги провести інноваційне оновлення основних фондів як у масштабах держави, так і в масштабах підприємств. Наростання процесів фізичного й морального зносу основних фондів, деградаційний характер зміни структури парку технологічного обладнання підприємств, низький рівень продуктивності праці, деіндустріалізація підприємств, які випускають високотехнологічну продукцію, відсутність механізмів мотивації і організації технічного прогресу на підприємствах, властивих ринковій економіці, зумовлюють стрімке технологічне відставання, випуск неконкурентоспроможної продукції і технологічну залежність від країн Заходу [4, с. 136-144].

Висновки. Науково обґрунтований рівень забезпеченості аграрних підприємств основними виробничими засобами та його досягнення сприятиме підвищенню економічної ефективності, збільшенню обсягів виробництва валової продукції, підвищенню продуктивності праці, зростанню дохідності й рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Отож, раціональне управління основними засобами, процесами їх формування, використання та оновлення можуть стати чинниками економічного зростання підприємства, підвищення його конкурентоспроможності.

Література

1. Статистичний збірник. Основні засоби Львівщини 2010 року. – Львів, 2011. – 84 с.
2. Статистичний збірник. Сільське господарство України 2011 року. – Київ, 2012. – 386 с.
3. Андрійчук В.М. Економіка аграрних підприємств / В.М. Андрійчук. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 624 с.
4. Капітанець О.Ю. Діагностика відтворення і ефективного використання основного капіталу / О.Ю. Капітанець // Сталій розвиток економіки. – 2010. – № 3. – С. 136-144.

Ступень О.И. Рациональное воспроизводство средств производства в сельском хозяйстве

Сформулирована сущность и обоснована значимость рационального воспроизводства средств производства, показаны формы, типы и источники восстановления основных средств, представлена их структурная характеристика, особенности воспроизводства в аграрной сфере. Отражена и усовершенствована методика экономической диагностики воспроизводства и использования средств производства. Под эффективным рациональным воспроизводством предложено рассматривать такой тип воспроизводства, при котором достигается положительная динамика количественных и качественных изменений в капитале, обеспечивающее максимальный выход продукции при минимальных затратах ресурсов.

Ключевые слова: эффективное использование, средства производства, рациональное воспроизводство.

Stupen O.I. Rational reproduction of the means of production in agriculture

The importance of rational reproduction of means of production is formulated and proved. Main forms, kinds and types of renewing of means of production as well as their structural characteristics and peculiarities of renewing in agrarian sphere are suggested. Methods of economic diagnostics and effective use of means of production are highlighted. Under effective and rational renewing it is suggested to consider such type of renewing under which positive dynamics of quantitative and qualitative changes of capital can be achieved which, in their turn, lead to maximum output with minimum of resources expenses.

Keywords: effective employment, the means of production, rational reproduction.

УДК 332.14

Докторант С.Г. Шевченко¹, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ТЕРИТОРІАЛЬНА ЩІЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Регіональна політика в економічно розвинених країнах якісно модернізується. Основний акцент потрібно здійснювати не на окремі слабозвинені регіони, а на всі, зосереджуючись на місцевих чинниках розвитку. Домінуючим стає підхід, що будується на принципі синергичності взаємодії всіх учасників регіональних процесів, як державних, так і місцевих органів влади, самоврядування, бізнесу і населення.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, щільність населення, регіональний продукт.

Сьогодні, в умовах активного залучення України до процесів глобалізації, особливої ваги набувають регіональні аспекти впровадження стратегії соціально-економічного розвитку держави. Поряд із тим, складні завдання системної перебудови суспільства можуть бути вирішені за наявності ефективної системи управління на всіх рівнях державної влади. Саме тому особливо актуальними постають питання економічного та соціального розвитку регіонів на підставі позитивних структурних зрушень галузевої, просторової та функціональної систем, відновлення й зміцнення ефективного співробітництва регіонів, зменшення міжрегіональних диспропорцій, раціонального використання економічного потенціалу кожного регіону.

Об'єктивно, умови розвитку регіонів істотно змінилися за останні два десятиріччя під впливом загальносвітових тенденцій і характеризуються якісним підвищенням відкритості світогосподарських процесів. Динаміка економічного розвитку вітчизняних регіонів протягом останніх років визначалася тенденціями макроекономічних процесів в країні, зокрема тривалим періодом економічного спаду, зумовленого світовою фінансовою кризою, труднощами ринкових трансформаційних процесів, кардинальною зміною відносин власності та трансформаціями системи державного управління [1].

Для покращення ефективності регіонального управління необхідною є взаємодія різних рівнів влади, яка повинна базуватися на загальнодержавній стратегії, що має чіткі цілі та завдання. Досягнення раціонального співвідно-

¹ Наук. консультант: проф. Н.А. Мікула, д-р екон. наук – ІРД НАН України

шення централізації та децентралізації як переосмислення та зміна ролі, відповідальності та повноважень різних рівнів управління є одним із методів досягнення ефективності функціонування держави, зокрема на регіональному рівні. Як відомо, децентралізація в управлінні підкреслює відкритість системи державного управління для рішень, що приймаються на регіональному рівні [4].

Світові геополітичні тенденції диктують свої інтеграційні умови. Відкрита економіка нав'язує спрощення і пришвидшення руху товарів, людей, капіталу та ідей, і водночас істотно впливає на територіальне їх розміщення, яке стає дедалі концентрованішим. Вивчення та усвідомлення закономірностей, що визначають сучасні парадигми регіонального розвитку, є надзвичайно важливим для формування адекватної регіональної політики. Результатом динамічного зосередження економічної активності є посилення нерівномірності розвитку країн і регіонів. Економічна активність, своєю чергою, характеризує використання ресурсів і визначається як міра економічної діяльності, спрямована на реалізацію внутрішнього та зовнішнього потенціалу регіону задля досягнення економічних результатів і задоволення суспільних потреб.

Глибоке розуміння концепцій простору дає змогу усвідомлювати регіональні взаємовідносини як економічно, соціально, екологічно, політично та культурно інтегровані. Зокрема, економічний простір – це господарська система, ринок якої взаємозумовлений зв'язками між природою і суспільством та економічними відносинами між суб'єктами підприємництва. Економічний простір можна представити як територію, що має багато об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, транспортні системи, різноманітні об'єкти інфраструктури загального користування.

Формування простору відбувається завдяки зв'язкам, розширенню ринків, зростанню участі в економічній діяльності та її інтенсивності, поглибленню взаємодії складових компонентів. Залежно від масштабів економічних зв'язків структура простору може мати глобальний, регіональний чи локальний характер. Кожен із просторових рівнів не можна розглядати відокремлено від процесів, що відбуваються на інших рівнях та в інших масштабах, і, таким чином, регіон ідентифікується не тільки своїми адміністративними межами.

Державне управління має прагнути досягнути рівномірності розвитку в рамках конкретної обмеженої території в окремо визначений проміжок часу. З точки зору регіональної політики, доцільно розглядати розвиток як детермінований економічними і неекономічними чинниками процес утворення сукупності умов самореалізації головного суб'єкта розвитку – людини, яка проживає на цій території. Ці та інші умови повинні забезпечувати безпечно навколишнє середовище, безпеку особистого життя, захист прав власності, якісну освіту, належну охорону здоров'я, створення рівних умов працевлаштування, сприятливі можливості заснування і розвитку власного бізнесу, доступу до інформації, різноманітних як публічних, так і ринкових послуг, гарантованого соціального забезпечення тощо, адже саме ендогенна модель регіонального розвитку спирається на внутрішній потенціал території, ключовою, головною та вирішальною складовою якого є людський потенціал. Цей підхід можна трактувати як такий, що відповідає концепції сталого розвитку.

Досліджуючи природу сучасного регіонального розвитку, який спровоковано інтеграцією світогосподарських зв'язків і характеризується територіальною економічною концентрацією та нерівномірністю, можна визначити взаємозв'язок між економічною щільністю, щільністю населення і показником ВРП на одну особу для регіонів однакового територіального рівня. У разі, коли різними виявляються показники щільності населення і щільність ВРП, взаємозв'язок показників валового продукту на одну особу двох регіонів можна визначити через множину співвідношень регіональних показників щільності ВРП і щільності населення.

Співвідношення між економічною щільністю, щільністю населення і розвитком регіонів мають важливе значення для провадження регіональної політики в контексті збільшення їх ендогенного потенціалу зростання. Своєю чергою, збільшення потенціалу закономірно послідовно забезпечує більш динамічний загальнонаціональний економічний розвиток.

Відомо, що кожен регіон у конкретний часовий період характеризується набором значень показників економічної щільності, щільності населення і ВДВ на одну особу. З часом для кожного окремого регіону такі показники змінюються, оскільки, в окремих регіонах щільність населення збільшується через зростання інвестицій і відповідну міграцію робочої сили, її концентрацію в центрах економічної активності, наслідком чого є зростання ВРП, і, відповідно, його щільності в них. У тих регіонах, в яких щільність населення зменшується, можливе як скорочення ВРП, так і відсутність тенденції зменшення за рахунок регіональної спеціалізації та підвищення продуктивності праці, або економічний занепад території [1].

Регіональна політика у вузькому розумінні має чітко визначені рамки цілеспрямованого територіального впливу, що обумовлює її зміст, завдання, важелі та інструменти, які вона застосовує. Виходячи з того, що розвиток регіонів залежить від специфічних умов, що створюють локальну спроможність до динамічного розвитку, регіональну політику потрібно спрямовувати на наявні соціальні та інституційні вузькі місця, які є взаємозалежними й особливо чутливими до змін. Оскільки державне регулювання економіки є значною мірою синергією регіональних і місцевих результатів розвитку, вплив регіональної політики має поширюватись на всі регіони, як ті, що мають високі темпи розвитку і кращі умови життя, так і ті, для яких характерний занепад чи стагнація. Характер цього впливу залежить від змін, що відбуваються в значеннях показників продуктивності праці, щільності ВДВ і щільності населення в регіоні [2].

Не менш важливе значення для динамічного розвитку має створення таких умов функціонування регіональних ринків праці, завдяки яким одночасно зростають як попит на робочу силу, так і її пропозиція. Якщо пропозиція праці по своїй суті формується під впливом ринкових факторів, то попит – значною мірою продиктований державною політикою. Як наслідок, регіональне економічне зростання залежатиме не тільки від загальнонаціональних умов, а і від продуктивності праці. Загальне збільшення чисельності населення також є чинником позитивної динаміки регіонального зростання. На місцевому рівні це асоціюється зі зростанням щільності населення.

Із трансформацією моделей регіональної політики підвищуються вимоги до виміру результативності та ефективності регулятивного впливу держави на територіальний розвиток. Державне регіональне управління передбачає тісний зв'язок між оцінюванням і моніторингом програм і проектів регіонального розвитку, запровадження нового методологічного підходу до визначення взаємозв'язку між усіма групами індикаторів. Дії щодо розподілу фінансових ресурсів спрямовані на виробництво запланованого випуску товарів і послуг, через який повинні бути досягнуті заплановані результати у вимірі очікуваного зростання добробуту населення.

Аналіз Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 р., який засвідчує, що в переліку показників оцінки її реалізації, поряд із визначеними в ній програмними індикаторами, наявні другорядні, за якими вплив заходів з реалізації стратегії визначати некоректно [5]. Те саме стосується і показників, що характеризують виконання стратегічних завдань, значна частина яких є похідними, а отже, не можуть чітко визначити, наскільки цілі державної регіональної політики досягнуті.

Ураховуючи процеси територіальної економічної концентрації, державна політика регіонального розвитку спрямовується не на економічне регіональне вирівнювання, а на інфраструктурну інтеграцію урбанізованих територій з високою господарською активністю із менш розвиненими, з метою створення умов поширення на них вигід від агломерації, мобільності економічно активного населення, підвищення спроможності міст з різним статусом перетворюватися на центри економічної активності, що дасть змогу уникнути моноцентричності територіального розвитку. Аналіз економічної активності містить екстенсивний та інтенсивний аспекти. Відомі методи розрахунку екстенсивного нарощування економічної активності дають змогу ефективно поєднати показники щільності, наведені вище.

Комплексний аналіз економічної активності, який враховував би показники економічного розвитку регіону з позицій щільності основних показників та виявлення основних мотивів та стимулів кожної категорії, дає змогу відтворити більш реальну картину ефективності регіонального управління, а відтак, державної політики загалом.

Література

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З.С. Варналія. – 2007. – 236 с.
2. Романюк С. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості / Сергій Романюк // Незалежний культурологічний часопис. – 2001. – Вип. 23. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ji.lviv.ua/n23texts/23-zmist.htm>.
3. Закон "Про стимулювання розвитку регіонів" / Верховна Рада України; Закон від 08.09.2005 р., № 2850-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/2850-15>.
4. Мельник А.Ф. Державне управління / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко / за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Вид-во "Знання-Прес", 2003. – 343 с.
5. Постанова Кабінету міністрів України Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року від 21 липня 2006 р., № 1001. – К. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>

Шевченко С.Г. Территориальная плотность как элемент регионального управления

Региональная политика в экономически развитых странах качественно модернизируется. Основной акцент должен осуществляться не на отдельные слаборазвитые регионы, а на все, сосредотачиваясь на местных факторах развития. Доминирующим становится подход, что строится на принципе синергичности взаимодействия всех участников региональных процессов – государственных и местных органов власти, самоуправления, бизнеса и населения.

Ключевые слова: регион, региональная политика, плотность населения, региональный продукт.

Shevchenko S.G. Territorial closeness, as regional custom control

Regional policy at the economic developed countries is modernized. A basic accent must be carried out not just on separate weak regions, but on all, concentrated on the local factors of development. An approach that become dominant is built on principle of synergetic cooperation of all participants of regional processes, such as public and local organs of administration, self-government, business and population.

Keywords: region, regional policy, closeness of population, regional product.

УДК [332.334.4:63]:330.322

Доц. Р.І. Беспалько, канд. біол.наук;

здобувач Ю.Ю. Воронюк – Чернівецький НУ ім. Ю. Федько

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Проаналізовано сучасний стан і рівень використання земель сільськогосподарського призначення. Досліджено проблематику питання підвищення інвестиційної привабливості цих земель, зокрема розглянуто чинники, які створюють перепони на шляху розвитку цього процесу та запропоновано можливі шляхи їх подолання.

Ключові слова: землі сільськогосподарського призначення, інвестиційна привабливість, земельні інвестиції, раціональне використання земель.

Актуальність теми дослідження. Потенціал українських земель сільськогосподарського призначення порівняно з багатьма країнами світу є надзвичайно високим. Проте рівень і стан їх використання давно бажає кращого, це пов'язано з низкою чинників, серед яких недосконала законодавчо-нормативна база, низьке фінансування, відсутність зацікавленого землевласника, землекористувача тощо. Одним із шляхів вирішення ситуації, що склалася, є підвищення інвестиційної привабливості земель сільськогосподарського призначення в Україні, що забезпечить високий рівень зацікавленості можливих інвесторів. Як наслідок, висока ефективність використання земельних ресурсів сприятиме збільшенню обсягів виробництва високоякісної, екологічно чистої продукції і забезпеченню продовольчої безпеки України, а також розширенню експорту сільськогосподарської продукції, збереженню ландшафтного і біологічного різноманіття країни.

Постановка проблеми. Враховуючи низьке фінансування з державного бюджету сільського господарства, зростає тенденція його занепаду: негативна демографічна ситуація на селі, трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, власниками земельних часток (паїв) є переважно люди непрацездатні, похилого віку, які не в змозі обробляти землю. Вище перелічені та інші негативні